

Салтан Олександр, к. і. наук, доцент
Харківська державна академія фізичної культури
Харків, Україна

«ПОРЯДОК ДНЯ» І «ПОСТІЙ ДНЯ» ВОЯКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ, ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОГО ВИШКОЛУ БОРЦІВ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Вступ. Боротьба Української повстанської армії тривала майже 20 років. Впродовж цього періоду українські повстанці протистояли найсильнішим арміям того часу. Динаміка боротьби потребувала неабияких військово-фізичних якостей, формуванню яких сприяв щоденний вишкіл рядових і старшин УПА. Значною мірою цьому сприяв чітко регламентований і відпрацьований порядок дій, що декларував так званий «порядок дня» і «постій дня» послуговуючись культивуванню відповідного рівня психофізичної підготовки борців за незалежність України. У роботі розглядаються складові так званого «порядку дня» вояків Української повстанської армії, який став настановою щоденного життєвого ритму борців за незалежність України в роки Другої світової війни. Автор дійшов висновку, що даний документ, сформований під впливом сокільсько-січових традицій західноукраїнської молоді початку ХХ ст., виступає в ролі алгоритму регулярних дій, в основі яких лежать чинники воєнно-спортивного та духовно-патріотичного виховання українських воїнів, прагнули відновити суверенну українську державу.

Метою дослідження є спроба з'ясувати особливості регламенту психофізичної підготовки вояків Української повстанської армії. Завданням дослідження є аналіз складових елементів «порядку дня» і «постою дня», інформаційне декодування яких формує уявлення про життєві цикли солдатів і старшин УПА в контексті підтримання бойових якостей борців за волю України в роки Другої світової війни.

В процесі дослідження автор використав архівні документи Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГОУ), а також праці фахівців, які вивчали процес військово-спортивного вишколу воїнів УПА на різних етапах боротьби за незалежність [1– 6].

Автор використав низку **методів дослідження** серед яких: історичний, довідково-статистичний, метод аналізу і синтезу тощо.

Результати дослідження та їх обговорення. Слід зазначити, що «порядок дня» (щоденний регламент) і «порядок денний» (постоевий регламент) базувався на сокільсько-січових традиціях галичан, статутних положеннях австро-угорської армії та українського січового стрілецтва. Аналізуючи зміст добового регламенту упівцв, можна виділити низку елементів: фізіологічний (вмивання, триразове харчування); військово-фізичний (руханка, вправи в порядку, польові вправи, чищення зброї); духовно-ідеологічний (одно-, або дворазова молитва, спів, політичні заняття) тощо.

Ці дві програми щоденних дій в цілому були схожі між собою, втім містили деякі відмінності, що пояснюється специфікою, пов'язаною з переміною місця перебування, або постійністю дислокації підрозділу.

Так «порядок дня» передбачав вільні години з 20.00 до 22.00, після чого починався відбій. Своєю чергою, «порядком денним» вільні години не передбачались, а після вечірньої молитви о 21:00 починався відбій, тому на сон відводилось не 8 (як за «порядком дня»), а 9 годин.

Таким чином кожен день вояків УПА впродовж більшої частини доби (окрім ночі) був суворо регламентований. Відповідно до пори і конкретних обставин регламентні настанови ділилися на: «порядок дня» і «постій дня».

Загалом вояки УПА виконували низку дій декларованих добовим часом, що сприяло підтримання фізичного і психічного духу воїна в належному стані.

Саме це і було основою вишколу українських повстанців, формувало дисциплінованість, готовність до боротьби за щасливе майбутнє своєї нації.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Безперечно «порядок дня» і «постій дня» як історичні документи не дають комплексного уявлення про складне і непередбачуване життя вояків УПА. Для максимально об'єктивного вивчення цієї наукової проблеми варто аналізувати більший масив документів, що містяться у вітчизняних архівах, матеріали слідчих справ архівів СБУ, спогади учасників повстанського руху тощо. Їх опрацювання, системний аналіз дозволить відновити максимально об'єктивну картину повсякдення борців за волю України, якими були воїни Української повстанської

армії.

Список використаної літератури та джерел:

1. Вацеба О. М. Національно-військове виховання у спортивно-гімнастичних товариствах Західної України Організація Українських націоналістів і Українська Повстанська Армія: матеріали наук. конф. Всеукр. братства вояків УПА. Стрий : УВІС, 1993. С. 117–118.
2. Гречанюк А. Фізичний вишкіл бійців та старшин – важлива сторінка творення та діяльності Української Повстанської Армії. Молода спортивна наука України: зб. наук. ст. аспірантів галузі фіз. культури та спорту. Львів, 1999. Вип. 3. С. 15–21.
3. Гречанюк А. Значення, форми та методика фізичного вишколу в Українській Повстанській Армії. Молода спортивна наука України: зб. наук. ст. з галузі фіз. культури та спорту. Львів, 2001. Вип. 5. т. 1. С. 50–53.
4. Штокало В. Військово-фізичне виховання в УПА. Спорт і національне відродження: Матеріали Всеукраїнської наук. конференції, присвяч. 120-літтю від дня народження професора Івана Боберського (14–15 жовтня 1993 р.). Ч1. Львів, 1993. С. 52–55.
5. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГОУ). Ф. 57. Оп. 4. Спр. 366.
6. ЦДАГОУ. Ф. 57. Оп. 4 Спр. 368.